

IV.A.2.1.

AZ ÉLET MÉRFÖLDKÖVEI – INDULJ EL EGY ÚTON...

8. GYŰJTEMÉNY

Schmidt Egon

SZÁLLNAK A DARVAK

Amikor augusztusban megszólal a pirregő tücsök nyarat búcsúztató, bánatos muzsikája és megjelennek az első sárguló levelek a fák lombkoronájában, sok millió madár indul útnak, hogy megszökve a tél, a hideg és a hó elől a meleg délen, Afrikában töltsék az elkövetkező hónapokat. A tollas vándorok ősidők óta vonulnak a számunkra láthatatlan légi országutakon, melyek egyike a kanyargó szőke folyó, a Tisza mentén vezet dél felé. Szeptember végén, október elején például minden évben több tízezer daru érkezik észak felől. Megpihennek a Hortobágy nagy legelőin, járják a kukoricatarlókat, és csak a keményebb hidegek beálltával folytatják útjukat a távoli Nílus völgye felé. Az őszi darumozgás a Tiszántúlon zajlik, a Dunántúlra legfeljebb alkalmilag vetődik egy-egy csapat. Hosszú az út a Tiszántúlig, de megéri! Ezt érzem minden ősszel, amikor a hajnali ködből lassan kibontakoznak a Hortobágy végtelennek tűnő legelői, a magányos felkiáltójelként égnek meredő gémeskutak, melyek csúcsán a messzi tundrákról érkezett gatyás ölyvek lemmingek helyett most mezei pockokra lesnek. Sajátos hangulata van az őszi pusztának. Néha langyos napsugarak cirógatják a már sárguló fűszálakat, máskor vékonyszálú csendes eső áztatja a legelőket vagy olyan sűrű köd ereszkedik alá, amikor az ember egy kedves barátom szavaival élve úgy érzi magát, mint a légy a tejesüvegben.

De bárhogy alakuljon is az időjárás, a darvak itt vannak, és idén október derekán már legalább negyvenezer szép szürke madár időzött a Hortobágyon. Legalább egyszer évek óta ellátogatok hozzájuk. Lestem őket ködös novemberi hajnalokon, amikor a krúgatva repülő csapat csak az utolsó pillanatban bontakozott ki a tejfehér semmiből, és csodáltam őket a bágyadt őszi napsütésben, amint a tarlókon sétálva kényeskedve szedegették fel az elhullott kukoricaszemeket. Óvatos és okos madarak. A poros dűlőúton döcögő szekérrel vagy az országúton rohanó autókkal alig törődnek, de a lopva érkező, a csapatot megközelíteni próbáló ember elől már messziről a magasba emelkednek. Egyszer láttam, amint róka közeledett a legelésző csapathoz. A nagy madarak persze nyomban észrevették, kinyújtott nyakkal feleje fordultak, de nem repültek fel. Zárt, szürke tömegük meghökkentette a rókát, tétovázva nézte őket egy ideig, majd hirtelen sarkon fordult és elügetett.

A megfigyelő számára, én legalábbis így vagyok vele, a darvakkal töltött nap csúcspontját a késő délutáni, esti behúzás jelenti. A napközben szétszórtan táplálkozó csapatok ekkor valamennyien közös cél, a nagy hortobágyi halastavak felé igyekeznek. Csodálatos, soha meg nem unható, felejthetetlen látvány! Szállnak a darvak! Egyik csapat a másik után repül a legnagyobb halastó, a Kondás felé, melynek medrében az éjszakát töltik. Néha egy csapat útját megszakítja leereszkedik a legelőre, ahol a nyugovóra készülő nap rézsút érkező fényében szárnyaikat emelgetve, ugrálva, maguk körül forogva önfeledt darutáncba kezdenek. A családok a vonulás során még összetartanak, a két öreg madár mellett ott sétál egy vagy két idei fiókájuk is. Sűrűn hallatott sípoló hangjuk és még mintázat nélküli, rozsdabarnás fejük és nyakuk alapján könnyű megkülönböztetni őket szüleiktől. Míg őket nézem, újabb csapat érkezik fölém. Alacsonyan szállnak, krúgatva üdvözlök odalent álló társaikat, azok pedig felpillantanak hozzájuk és válaszolnak. Aztán mintegy adott jelre abbahagyják a táncot, kitárják szárnyaikat és a levegőbe emelkednek. Kiáltásaik egyre távolodnak, majd elenyésznek a gyorsan közelgő őszi estében.

A DARU

Leírás: Hatalmas, czimeres madár, mely a magyar nemesség ármálsaiban nagyon sokszor van meg és ősi soron becses madara a magyarságnak. Az egész madár nemesen hamvas szürke; fejbütykjén piros süvegfoltt; feje különben fekete sörtetollakkal fedett; torca és a nyak felső-külső része fekete. A szárny evedzótollai palaszínűek; a három utolsó - a test felől - hosszú, hajlékony, sarlós és bokros, de a fölöttük

lévő fedő tollak is sarló alakúak, belső zászlójuk fekete. Fészket járhatatlan mocsarak legrejtettebb helyére, alacsonyan nem is építi, se nem szövi, hanem rakja; sohasem röpül feléje, hanem messziről, titkon lopakodva közelítgeti meg. Fészkalja két hatalmas olajos színű, sötétebben szeplős tojás, mely akkora, mint az öreg lúdé. Kevés ember fér hozzá!

Élete módja: A daru szép röptű, gyönyörű mozgású, magas madár, mely egykoron telepesen fészkel a magyar rétségekben, de a mióta azokat lecsapolták, sok, ha tíz fészek akad az országban. Azért tavaszkor és őszkor már csak vonul kétágú rendbe sorakozva és búsan krúgatva hazánk fölött. De vannak helyek, a melyeken vándorlásai közben rendszeren megpihen, meghál, hogy friss erővel ismét csak tova szárnyalhasson. Azokban a régi időkben, nem volt Magyarországon kúria, melynek udvarán nem akadt volna egy-egy szelidített daru, mely nagy komolyan, címeres madárhoz illő méltósággal állott a majorság között és néha, lábát váltogatva, fejét emelgetve, hátravagdosva, szárnyát verdesve tánczot is járt. Bokros tolla azokban a vármegyékben, a hol a daru megtanyázott, kedves ékessége volt a legény süvegének, a szebbjének borjú is volt az ára és legény számba sem ment az, a kinek süvegén nem lengette a szél a darutollat. Innen a Thaly nótája, mely így kezdődik: A süvegem darutollas virágos, Félrevágva olyan szilaj betyáros. Bezzeg manapság már jó a szürke gém foszlott, címereesebb tolla is. Valamikor, amikor a daru nálunk még telepesen fészkel, ha belészabadult a vetésbe, különösen borsóba, kárt is tehetett. Ma már erről kár még csak szólni is.

(Herman Ottó: *A madarak hasznáról és káráról.*)

gyülekezés-1.

gyülekezés-2.

vonulás-1.

vonulás-2.

vonulás-3.

TÖMEGES MADÁRPUSZTULÁS (2005. 03. 31.)

Több mint száz daru pusztul el mérgezés miatt még kedden a Békés megyei Örménykút határában a Körös-Maros Nemzeti Park területén, nyolc madarat azonban még élve találtak meg a szántóföldön. Ezeket a Szegedi Vadasparkban gondozzák, az első kritikusként számító 24 órát mind a nyolc madár átveszelte.

Az, hogy több mint száz madár elhullott, és csak nyolc madár maradt életben, azt jelenti, hogy nagyon erős lehetett a mérge. Az Országos Állategészségügyi Intézet és a Természetvédelmi Felügyelőség vizsgálatot indított a madarak pusztulása miatt.

„Most a fő cél a folyadék pótlása és a szükséges ásványi anyagok és vitaminok bevitele. Ezt olyan módon tudjuk megtenni, hogy nyelőcső-szondát vezetünk le az állatok nyelőcsőjébe, és azzal juttatjuk be ezt a koktélt az állat szervezetébe” – mondta Verpik Róbert, a Szegedi Vadaspark gyűjtemény felügyelője. A nyolc madárból háromnak már egész jó az egészségi állapota, a többi öt sorsa azonban még kétséges. Ha ők is felépülnek, akkor nagy eséllyel akár már a jövő héten újra a szabadban lehetnek. A vadaspark munkatársai azt mondják, az, hogy a darvak a földön fekszenek, sajnos rossz jel. Tegnap azonban már kettő is lábra állt, sőt csütörtök reggel már egy újabb madár lépkedett beteg társai között. A gondozók remélik, hogy a következő napokban a többi daru is megerősödik annyira, hogy hamarosan szabadon engedhessék mindannyiukat.

